kisdobos

1987. MÁJUS

Devecseri Gábor

Epervirág

Mintha kis mécsesek
világítanának,
úgy néz fényes szeme
száz epervirágnak.

Szem tekint a szemre,
gyermek az eperre,
farkasszemet néznek,
azután egyszerre

kitör a nevetés
gyerekből, virágból,
a száz epervirág
harmattal világol.

Az epervirágnak
friss harmat a hangja,
azzal szól, ha szárnyas
dalodat meghallja.

A tavaszi kertben
együtt énekeltek,
eper a gyermeknek,
gyermek az epernek.

együtt a friss kertnek,
örömnek, békének,
örömötök őre
legyen ez az ének.

KISDOBOS KÉPTÁR

Picasso: Harlekin

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXVI. évf., 5. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella.** Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **dr. Petrus György.** Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660. Készült a Kossuth Nyomdában 87.0165. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287.

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
A címlapon **Reich Károly** grafikája

Sztyepan Scsipacsov

A katona

Ott áll az Elbán, messze otthonától,
a háborúnak legvégére ment,
nem süketült meg a csaták zajától,
de megsüketítette most a csend.

Az elcsitult csatamezőn megállva
felmagasodik, széjjelnézeget
és verítékét törölgetve látja
a fekete erdőt, a kék hegyet.

S mert nem félt a halállal szembenézni,
útjából még a halál is kitért.
Szíve fölött kemény medáliái
viszontszikráztatták a napsütést.

Horpadt csajkáját az Elba vízébe
merítette — csörögve megtelik,
most bajtársai jutnak eszébe,
kik nem jutottak el az ünnepig...

Részlet, Vas István fordítása

Zelk Zoltán

Kiáltás

A béke
nem gyávák odvas menedéke,
de a szabadság televénye,
amit felszánt munkánk ekéje,
váljék termővé ezer évre!
Ezért írjuk most földre, égre,
hegyekre, tengerek vizére,
hűségre, szándékra, reményre,
a mindenség mennyezetére —
Zuhogjon hát lángolva, égve
sugárzó négy betűdnek fénye:
BÉKE!

Béres Attila

Töredék

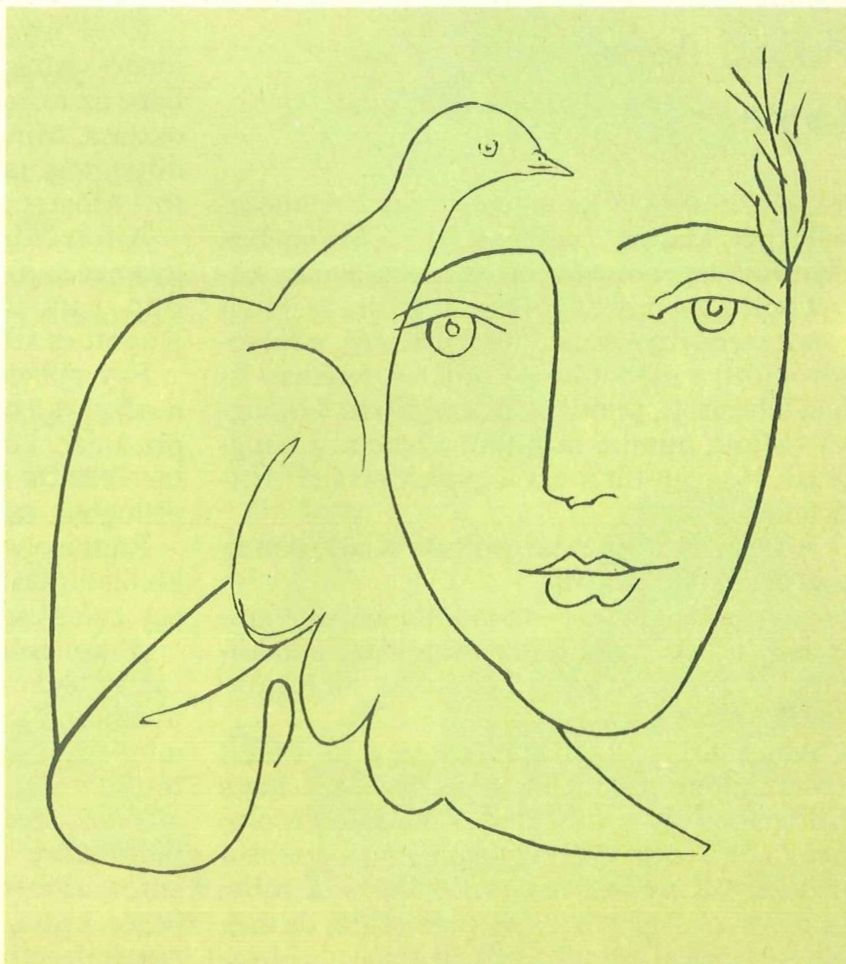
Arcra feküdtem a fronton
és épen hazaértem,
a fényes katonagombon
címer volt: hadiérem,

szakadt kabátban jöttem
kék hegyek felől,
ütközőn is utaztam,
de jött az ellenőr,

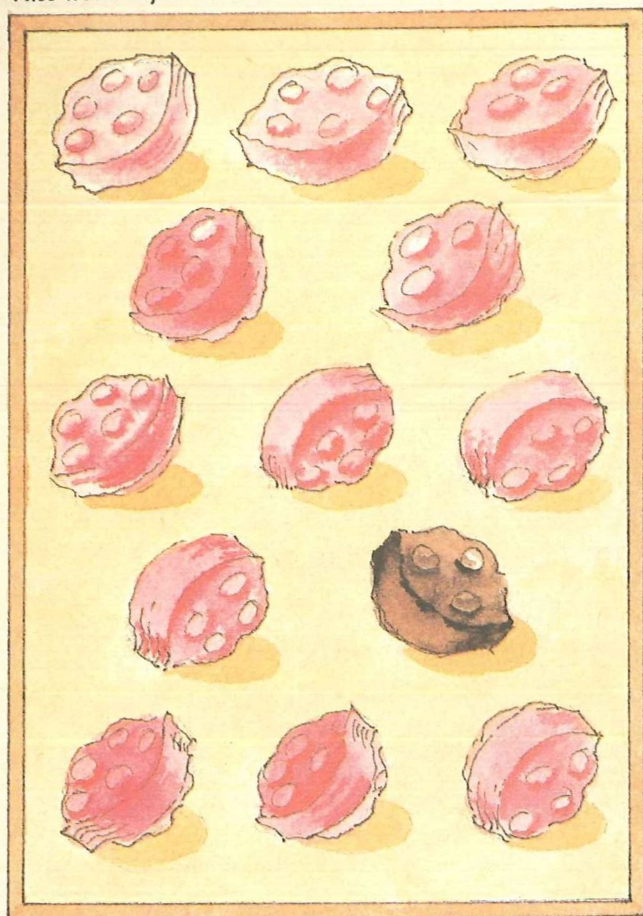
siettem: elém fut majd
fiam, feleségem,

beléptem, és a
konyha melegében
anyám várt: sokat
játszottál, az
étel kihűlt,
fiam.

Picasso grafikái

Kiss Ilona rajzai

Palotai Boris

Gyereklárma

Varsóban történt. Kora reggel legjobb álmomból gyereklárma riasztott fel. Hirtelenében nem tudtam, honnan jön ez a diadalmas, könyörtelen gyerekhang. Újra meg újra belesivított a szendergésembe. Semmi kétség, a folyosóról jött, a szálloda folyosójáról. Másnap ismét felvisított, pont abban az órában. Ujjongva visított, mintha nem tudna betelni a hangjával. Hogyan tűrik ezt a gyerekzsivajt?! Érthetetlen...

A reggelinél is ezt tárgyaltuk. Kialvatlanul, morogva, fejcsóválva.

— Jelenteni kéne — mondotta ásítva a kollégám, de én egyszerűbb megoldást ajánlottam. — Elkapom azt a kölyköt, s jól megrázom!

Ám mihelyt felhangzott reggel a jól ismert visítás, álomtól zsibbadtan mérlegeltem, hogy hálóingben nem rohanhatok ki a folyosóra. Fel kéne venni a pongyolám, megkeresni a papucsom. Nyilván ez tartja vissza a többi vendéget is. Az ember már nem alszik, de még nincsen ébren. Mindjárt befut a vonat, biztatom magam, utána vissza lehet süppedni a kásás, langyos félálomba... Az a legjobb. Amikor egy remegő vonal választ el a valóságtól...

Bumm! A mozdony teljes sebességgel az ajtómba rohant. Karambol! A remegő vonal elszakadt, ébren figyeltem a gyerekláb erőteljes rúgásait. Hát nem akad egy férfi ebben a hotelben, aki kirohan, fülön csípi a kölyköt, s nemzetközi nyelven lesóz egyet neki!

A karambol a szomszéd ajtónál folytatódott. Annak a szikár, savanyú angolnak az ajtajánál, aki ötféle orvosságot rak ki ebédnél az asztalra. Megfoghatatlan, hogy azok a fityulás őrangyalok a folyosón nem szólnak rá!

A mozdony végre elsistergett, s vele együtt az álmom is. Sehogy sem tudtam visszatapogatózni abba a félálomba, amelyre egész éjjel spórolok.

Napi témánk természetesen a gyerek volt. Kollégám kijelentette, hogy pedagógia ide, pedagógia oda, ő a maga részéről jól a fenekére húz annak a gyereknek. Én elvetettem a fenékre verést, túl enyhének találtam.

Lesben állva aludtam el. Papucsom az ágyhoz készítve, pongyolám a széken.

Kora reggel csakugyan felhangzott az ujjongó visítás. Percnyi késedelem nélkül robbant az álmomba, neki is megvolt a napi beosztása. Mire a fütyülés, dörömbölés elkezdődött, már talpra ugrottam, feltéptem az ajtót! Most... biztattam magam. Most!

A folyosón egy kisfiú vágtatott végig. Egy gyapjas hajú, kormos szemű kisfiú. Egy néger. Épp karambolozás közben zavartam meg. Rúgott és sikított hozzá.

Egy pillanatig az volt az érzésem, hogy álmodom az egészet. De nem... Az ajtókban pizsamás, kócos, dagadt szemű vendégek álltak, köztük a kollégám is. S éppoly zavartan pislogtak, mint én: ez itt egy néger kisfiú...

Rámosolyogtam. Megrázta gyapjas fejét, kivillantotta fogait, s továbbnyargalt. Még egy egész csomó rúgdosnivalója volt.

A kollégám a szobájába ballagott, s egy zacskó cukorral tért vissza. A kisfiú markába nyomta. A savanyú angol úr biccentett. Aztán mindenki csendesen behúzta maga után az ajtót.

Vörös szemhéjamat nézegetve arra gondoltam: akkor szabadultunk meg minden előítélettől, ha eszembe se jut már, hogy hisz ez egy néger kisfiú, s úgy megrázom, hogy örökre megemlegeti!

Szabó Lőrinc

Ima a gyermekekért

Fák, csillagok, állatok és kövek,
szeressétek a gyermekeimet.

Ha messze voltak tőlem, azalatt
eddig is rátok bíztam sorsukat.

Énhozzám mindig csak jók voltatok,
szeressétek őket, ha meghalok.

Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek,
szeressétek a gyermekeimet.

Te homokos, köves, aszfaltos út,
vezesd okosan a lányt, a fiút.

Csókold helyettem, szél az arcukat,
fű, kő, légy párna a fejük alatt.

Kínáld őket gyümölccsel almafa,
tanítsd őket, csillagos éjszaka.

Tanítsd, melengesd te is, drága nap,
csempészd zsebükbe titkos aranyad.

S ti mind, élő és halott anyagok,
tanítsátok őket, felhők, sasok,

vad villámok, jó hangyák, kis csigák,
vigyázz reájuk, hatalmas világ.

Az ember gonosz, benne nem bízom.
De tűz, víz, ég és föld, igaz rokonom.

Igaz rokon, hozzátok fordulok,
tűz, víz, ég és föld, ha meghalok;

tűz, víz, ég és föld s minden istenek:
szeressétek, akiket szeretek!

Bemutatjuk

Katkics Ilona filmrendezőt

A filmrendezők arca legtöbbször ismeretlen marad a nézők számára. Gyakran a nevüket se jegyezzük meg. Alkotásaikban, a filmekben küldött üzeneteik azonban szinte észrevétlenül formálnak bennünket. Katkics Ilona filmrendező, érdemes művész három évtized alatt tévéfilmek sorát készítette el. A filmek zöme gyerekekről, gyerekeknek szól. Munkahelyén a Magyar Televízió Münnich Ferenc utcai épületében beszélgetünk életútjáról.

— *Filmjeiből látom, nagyon szereti a gyerekeket. Hogyan lett filmrendező?*

— Valamikor tanár akartam lenni, de a negyvenes években nem tanulhattam tovább. Lelkemben örökké égett a vágy, hogy gyerekek közt dolgozhassam. A felszabadulás után eljutott hozzám egy felhívás: lehet jelentkezni ösztöndíjra Moszkvába, filmrendezői szakra. Férjem volt már, kisfiam, filmrendezői diplomám, amikor végre elvégezhettem a tanítóképző főiskolát is.

— *Hogyan fért meg együtt a két hivatás?*

— A két dolog összekapcsolódott bennem. A filmben is, az iskolában is ismereteket nyújt az ember és érzelmileg hat a gyerekekre. Csak más-más módszerrel. Nekem az volt a vágyam, hogy eligazítást adjak a kicsiknek, hogyan boldoguljanak. Segítsek, hogy szebben, okosabban tudjanak élni.

— *Melyek a legsikeresebb alkotásai?*

— A Bice-Bóca Monte-Carlóban közönség-díjat kapott, Münchenben nagydíjat. A Kincskereső kisködmönt Balázs Béla díjjal jutalmazták, és meghozta nekem a gyerekek szeretetét. A Barátom, Bonca szintén a müncheni nagydíjat hozta el. Sok elismerésben volt részem életem folyamán. Megkaptam a Gyermekekért díjat is. Nagy örömet jelent, ha észreveszik az ember munkáját.

— *A májusi gyermekfilm fesztiválon melyik filmjét láthatják a gyerekek?*

— A Fürkésző sorozatból az Alma címűt. Nagyon szeretem ezeket a filmeket, sokat segítenek a gyerekeknek az ismeretszerzésben.

— *A Kisdobosnak is van egy Fürkész Balázsa. Nagyon kedvelik a gyerekek.*

— Érdekes lenne, ha egyszer Fürkész Balázs megjelenne a Fürkészőben.

— *Milyen filmen dolgozik most?*

— Nagy Katalin Legfeljebb három pofon című művéből készítünk filmet.

— *Hogyan tudja lemérni filmjeinek hatását?*

— Rengeteg levelet kapok. A Bice-Bóca vetítése után egy tanító azt írta, hogy a gyerekek megosztották az uzsonnájukat azokkal, akiknek nem volt. Ha ennyit elérünk, hogy a gyerekek egy film nyomán észreveszik, a másiknak mi fáj, figyelnek egymásra, már nem éltünk hiába.

Kóka Rozália

Tavasz az állatkertben

Hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1912. május 20-án nyitották meg az újjáépített budapesti állatkertet. Azóta egyszer ugyan teljesen elnéptelenedett — a második világháborút az állatok is megszenvedték —, most mindenütt laknak benne. Némileg városiasan, nem túl tágas lakásokban (egyeseknek még udvar sem jutott), de reményekkel és kenyérgondok nélkül.

A ló: — Lehet, hogy összement, amikor befestették... Vagy talán törpe?! Szegény!

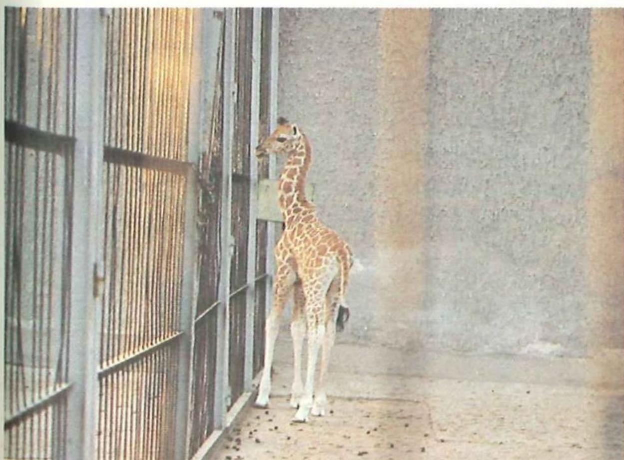
Oroszlán: — Mondta valaki, hogy nem én vagyok a király?! Azért!

Pingvinek: — A nagynéni lenne a Déli-sarkról? Gyerünk! Nézzük meg!

Flamingók: — Nekem azt mondták, ez itt egy tó. Érthetetlen. Mondja, szomszéd, maga halászott már lavórban?

Zsiráf: — Most ne fényképezzen, kérem! Tudja, a frufrum kissé összekócolódott.

Kölyökcsimpánz: — Majdnem olyan jó az ölében, mintha ő lenne az igazi mamám.

Fotók: Szalánczy Béla

Egyszer volt

Kedves Dorka!

A Szigetközben vagyok, Cikolaszigeten. Egy kikötött csónakban írom levelem.

Mellettem egy halász emelőhálót mereget a vízbe. Talán ő a parton heverésző tehenek pásztora is. A táj szépsége lenyűgöző. Még ha a szúnyogok is békén hagynának! Jó nagyokat csapok közéjük, no meg a saját képemre.

Keresd meg a térképen Győrt és innen kövesd, merre jártam. Legelőször Abdán álltam meg. Itt ölték meg 1944-ben a németek Radnóti Miklóst. Szakítottam néhány szál mezei virágot, s letettem a költő szobrának talapzatára... Mosonmagyaróváron át Jánossomorjára érkeztem. Megismerkedtem egy odavaló fiúval, Burda Gáborral. Együtt barangoltuk be a falu utcáit, s a környéket. Jánossomorja három községből alakult ki. Mosonszentpétert, Mosonszentjánost és Pusztasomorját a közelmúltban egyesítették. A helytörténeti gyűjteményből sok mindent megtudtam a három település és a környező vidék múltjáról. A Mosoni síkságra a magyarok az Árpád-korban telepedtek le. A tatárjárás és a törökök kiverése után német telepeseket költöztettek erre a tájra. Mosonszentpéter és Mosonszentjános lakói is németek voltak. Heidebauereknek, pusztai parasztoknak nevezték őket. A heidebauer házak még most is tanúskodnak egykori lakóik jómódjáról.

A Hanság peremén, a mocsárvilág szélére zárt kis faluban, Pusztasomorján magyarok éltek. Ők főként halászattal, vadászattal, pákászattal, pásztorkodással foglalkoztak. Télen, ha a vizek befagytak, nádat vágtak, gyékényt fontak. Így szól róluk a népdal:

„Halász, vadász, aranyász,
Üres zsebben kotorász.
Ha szegény is, vígan él,
Egész nap csak vizet mér."

Az 1950-es években KISZ-fiatalok ezrei dolgoztak társadalmi munkában a Hanság lecsapolásán. Mára csak egy darabka maradt belőle, a Hansági tájvédelmi körzet. Vízimadaraknak, lápi állatoknak utolsó menedéke. A Dél-Hansági madárvártán megnéztük, hogy milyen állatok éltek itt valaha. Bizony soktól örökre elbúcsúztunk. A vizek eltűntével kipusztultak. Azért akad még most is sokféle állat az égeresekben, nádasokban. Az égeresben nagy csapat őz vágtázott el mellettünk. Vaddisznók nyomát is felfedeztük. A tisztásokon nyulak szökdécseltek, fácánok tipegtek. Az égerfák rejtett lombjainak zugaiban madarak fészkelnek. Még egy fekete gólya fészkét is láttuk. Azt beszélik, régen annyi volt belőlük, hogy elhomályosították az eget.

A sok barangolásban elfáradtunk, megéheztünk, hát letelepedtünk egy tűzrakó hely mellé és szalonnát sütöttünk. Míg pirultak a szalonnadarabok, Gábor barátom mesélt. Elmondta Hanyistóknak, a mocsárban talált fiúnak a történetét. Azt is, hogyan ittak régen a pásztorok a föld alól, ha megszomjaztak a réten. Csak egy nádszálat kellett leszúrniuk s már szívhatták is a tiszta vizet, olyan magasan állt a talajvíz. Akármeddig elhallgattam volna a sok érdekességet. A Szigetközről regényeket lehetne írni! No, ne félj, most nem teszem, csak ide másolok néhány sort Timaffy László Szigetköz című könyvéből. „Szigetköz a Duna gyermeke. Európa legszebb vízi birodalmát építette fel itt a Kisalföldön a Duna." Most ebben a vízibirodalomban gyönyörködöm.

Szeretettel üdvözöl:
Balázs

...hogy is volt?

Rábaközi népviselet

A Rábaköz leggazdagabb népviselete, a kapuvári szinte napjainkig élt. Nemcsak az asszonyok, hanem a férfiak is viselték a legutóbbi időkig. Bár még sokan őrizgetik gyönyörű darabjait, lassan már csak a múzeumok látványosságai lesznek, esetleg népi együttesek viselik bemutatóikon.

A Néprajzi lexikon így írja le a férfiak nyári ünnepi öltözékét: „A férfiak rendkívül kicsi fejrevalója nyáron fekete pörge kalap, igen nagy tollal, bokrétával. Pamutos kendervászon gatyában járnak, melynek szára 2 szél. Az ünnepi, ráncolt gatya alját fehér laposhímzés, subrika és rojt díszíti. Az ing ünneplőben mindig gyolcs; kézelős, bő ujjú; piros-fehér vagy fehér laposhímzéssel díszített. Gatyához és posztóruhához is általában piros vagy lila bársony a kerek nyakú ünnepi mellény; a gazdagoknak síkselem, azaz aranyszálas brokát, gyönggyel, islóggal, szalagdísszel. Kötény is tartozik mindig a férfiak öltözékéhez: ünnepre egy szél fekete lüszter, szélén piros vagy kék fogazott vagy lerakott szalaggal. Lábbelijük puha szárú, oldalt varrott csizma. Gatyás táncviselethez igen nagy taréjú sarkantyú illik."

A nők viselete ünnepeken: „A lányok 4 mezőre osztották hajukat. 2—2 eltérő mintájú, sokágú, lapos fonatukat a fejet beborító kerekkontyba fűzték. Az asszonyok simán hátrafésülték a hajukat, és megcsavart vagy fonott kontyukra ívelt keménypapír tokot, kobakot tettek. A fejre még selyem kendő és annak tetejére felsőkendő került... Legdrágábbak a géphímzéses fehér tüllök és az aprólékos, kézi laposhímzéses batisztok... Az asszonyok fehérneműként hordtak pendelyt és ingvállt. Ünnepen még 1—2 színes és 4—5 fehér, keményített szoknya kerül a szintén 6 szélből varrt apró, álló ráncú felsőszoknya alá, mely gyöngy- és szalagdíszes atlasz vagy bársony. Az alsószoknya fehér csipkéje kilátszhat. A húzott egy szél kötény színjátszó selyem vagy bársony. Föléje fejkendő méretű színes selyem vagy géphímzéses fehér tüll vállkendő kerül, esetleg egyszerre mindkettő. Végeit elöl leszorítják a keménypapírra dolgozott rózsás selyem szalagövvel. Nyakban 7—8 sor fújtüveg gyöngyöt, fehér fodrot is viselnek. Lábbelijük télen csizma, nyáron kézi kötésű, mintás fehér harisnya és szalagdíszes félcipő."

A kapuvári módos asszonyok csodálatos fehér batiszt kendőit höveji szegény asszonyok hímezték. A höveji fehérhímzés világhírűvé vált. Néhányan ma is készítik. A hazánkba látogató idegenek becses ajándékként szívesen vásárolják.

Kóka Rozália

A szanyi népiegyüttes tagjai

Fotók: Kunkovács László

Burda Gábor kincsei

„Az én nevem Burda Gábor. A Kisalföldön lakom, Jánossomorján. Itt van a Hanság. Erre régen főleg pákászok éltek. A környéken tudtommal csak Kapuváron él a népviselet. A Szigetközben még ma is szokásban van a lucázás, Sopronban a regölés. A mi falunkban is van farsangi bál és húsvéti locsolkodás, én is részt vettem benne."

Vajon milyen lehet az a tízéves kisfiú, aki ilyen alaposan ismeri szűkebb hazáját? A Malom u. 11-ben, Burdáék szép, kétszintes családi házában ismerkedünk. Nézegetem az akváriumban úszkáló halakat.

— Ez nagygurámi, ez kisgurámi, ezek neonhalak — világosít fel Gábor. — Apu halai — teszi még hozzá.

Kis üvegkádban jelentéktelen külsejű halacska köröz egy tő vízinövény körül. Nem is figyelnék rá, de Gábor megkopogtatja az üveget, s a kis szürke hal menten ott terem az ujjainál.

— Ő az enyém! A gyűrűző-táborból hoztam tavaly. Ott fogták a gyerekek.

Egy csipetnyi haleledelt szór a vízbe, a kis vadhal mohón bekapkodja.

— Hol volt a gyűrűző-tábor, mit csináltatok ott?

— Krisztina berekben van egy kis tó, ott táboroztunk három napig. Sátorban laktunk. Sanyi bácsi, az erdész vitt el. Nagy függönyhálókat feszítettünk ki mindenfelé. A hálók nagyon vékonyak voltak, a madarak nem látták, sokszor még mi is nekimentünk. Félóránként megnéztük, van-e benne valami. Amint egy madár belegabalyodott, megfogtuk, megnéztük, milyen fajta, a lábára egy számmal ellátott alumíniumgyűrűt erősítettünk, aztán elengedtük.

— Miért gyűrűzik a madarakat?

— Ha valahol újra elfogják őket, azt visszajelentik nekünk, így lehet tudni, merre vándorolnak. Itt vannak a kincseim! — mutat Gábor a lépcső alá. Hirtelenjében nem is fogom fel, mi minden sorakozik a védett sarokban.

— Ezeket én tömtem ki — emel le három kitömött madarat a polcról. Egyszer a barátommal találtunk egy szép madarat, valamitől elpusztult. Sajnáltuk eldobni. Kitaláltuk, hogy ki kéne tömni. Elolvastam, hogy kell csinálni. Kibeleztem, jól besóztam, és amikor kiszáradt, forgáccsal kitömtem. Ez egy nőstény veréb, ez fecske, ez meg zebrapinty.

— És ezek a kövek? — mutatok a sok felcímkézett dobozkára.

— A vasút mellett és Sopronban gyűjtöttem.

— Honnan tudod, hogy melyik kőnek mi a neve?

— Van egy pár könyvem a kövekről. Van még a sarokban lepke- és bogárgyűjtemény, gondosan mellé írta mindnek a nevét. Akad verébtojás, macska- és egérkoponya.

— Ez egy kutyalábnyom! — emel le egy gipszformát. A barátommal öntöttük.

— Hát azt meg hogy csináltátok? Mintát vettetek a kutya lábáról? — évődöm.

— Neem! A kutya végigment a kerten és ott maradt a nyoma, abba öntöttünk gipszet, aztán vizet locsoltunk rá. Amikor megkötött, lekapartuk róla a földet.

Fellépkedtünk az emeletre. A lépcső melletti falon függ egy kecskekörmös tarisznya meg egy kanásztülök. Még Gábor dédapjáé volt. Azt se tudom, hová nézzek a fiú szobájában. Az asztalon örömmel fedezem fel a Kisdobosból kivágott papírládát, a földön játékvár, a falakon állatposzterek, a polcon állathatározó és egyéb könyvek, egy asztalkán kaktuszgyűjtemény, ősállatok gyurmából, állatkép-kivágások, Gábor rajzai macskákról, maradakról.

— Van egy kis kertem is — mondja csendesen.

— Te gondozod? — kérdezem hitetlenkedve.

— Szoktam kapálni, öntözni, tavaly ültet-

tem egy csomó virágot, szépen ki is nyíltak. A legjobban a hagymás és gumós virágokat szeretem.

A nagy kertben egy szoba nagyságú kicsi. Egyik sarkában lavórnyi tavacska, a kacsaúsztatóból alakította ki Gabi. A jácintok és a nárciszok már elvirágoztak. Most nyílnak a gyöngyvirágok, és vagy tíz szál gyönyörű tulipán is pompázik.

Mi tagadás, csak ámuldozom és csodálom ezt az apró, halk szavú fiút. Mi mindennel foglalkozik!

— Mi szeretnél lenni? — tudakolom.

— Mindig más. Erdész is akartam már lenni, vadász, csillagász. Van egy jó csillagászkönyvem, csak az a baj, hogy angolul írták.

Elindulunk, hogy meglátogassuk Gábor nagyszüleit. A fiú vaskos füzetet vág a hóna alá. Beköszönünk a szomszédba, Burda nagymamához, majd Somorjára indulunk Kovács nagyapáékhoz. Az úton egy hatalmas platán mellett megállunk. A lombok közt fekete rigók lármáznak.

— Itt is szoktam madarászni — világosít fel Gabi, és megszámlálja a rigókat. Szétnyitja a füzetét, beírja a dátumot, a rigók számát, s az észlelés helyét.

Késő este köszönök el tőle.

Egész úton hazafelé az jár az eszemben, én is kincsre leltem. Találkoztam egy boldog kisfiúval.

Kóka Rozália

Fotók: Karasz Lajos

Táltosok viaskodása

Szigetközi hiedelemmonda

Öregapám bojtár volt még akkor, egyszer kinn őriztek a bolgányi kanyarban. Deleléskor odament hozzájuk egy ember. Igen ágrólszakadt volt. Rossz, foltos kabát volt rajta meg egy tollas kalap. A bojtárok megsajnálták és odahívták, hogy egyen egy kis tejet. Amint evett, egyszer csak megszólalt:

— Jót tettetek velem, mert nekem ma még nagy dolgom lesz!

— Ugyan, mi az a nagy dolog? — kérdezték tőle a bojtárok.

Akkor elmondta, hogy majd délután jön egy nagy fekete felhő, abban jön a fekete táltos, fekete bika képében. Azzal kell neki megküzdenie fehér bika képében. Kérte a bojtárokat, hogy segítsenek neki, ha a fekete bika lenne erősebb. Üssék el a csülkét csörgősbottal, mert ha ő győz, akkor nagy baj jön a jószágra. Fogadkoztak is a bojtárok, hogy ne féljen semmit, majd elverik a fekete bika csülkét. Az ember ezzel elköszönt és el is ment. Végigment a legelőn, majd felmászott a látófa legtetejére. Jött egy nagy fehér felhő és eltűnt benne. Hát délután, ahogy mondta, jött a fekete felhő is. Előugrott belőle a fekete bika, a fehér felhőből meg a fehér bika. Összementek, csattogott a szarvuk, prüszköltek, rúgták a hantot, ahogy küszködtek egymással. Szaladtak a bojtárok, hogy segítsenek a fehér bikának, de addigra tátorján idő lett. Szakadt az eső, dörgött meg villámlott. Olyan szél kerekedett, hogy a fákat tördelte. Így hát a bojtárok nem tudtak odajutni a viaskodókhoz. Egyszer csak látták, hogy a fekete bika bezavarta a fehéret az égeresbe. Csend lett, a vihar ahogy jött, úgy el is múlt. Szaladtak a bojtárok, hogy megnézzék, mi történt, de a bikáknak addigra nyoma veszett. Nem telt bele tíz nap, olyan dögvész jött a jószágra, hogy napota tízesével ásták el őket. Akkor mondta nagyapám a bojtároknak:

— Látjátok, ez azért van, mert a fekete táltos legyőzte a fehéret.

Timaffy László gyűjtése nyomán

táltos — *természetfeletti erővel rendelkező ember (A táltos hiedelem a honfoglaló pogány magyarok hitvilágának maradványa.)*
látófa — *lecsonkolt ágú fa, amelyről a pásztorok a legelő legtávolabbi részére is elláttak*
tátorján idő — *ítéletidő, orkán*

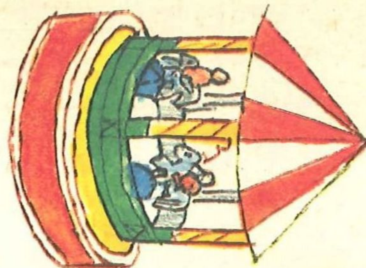

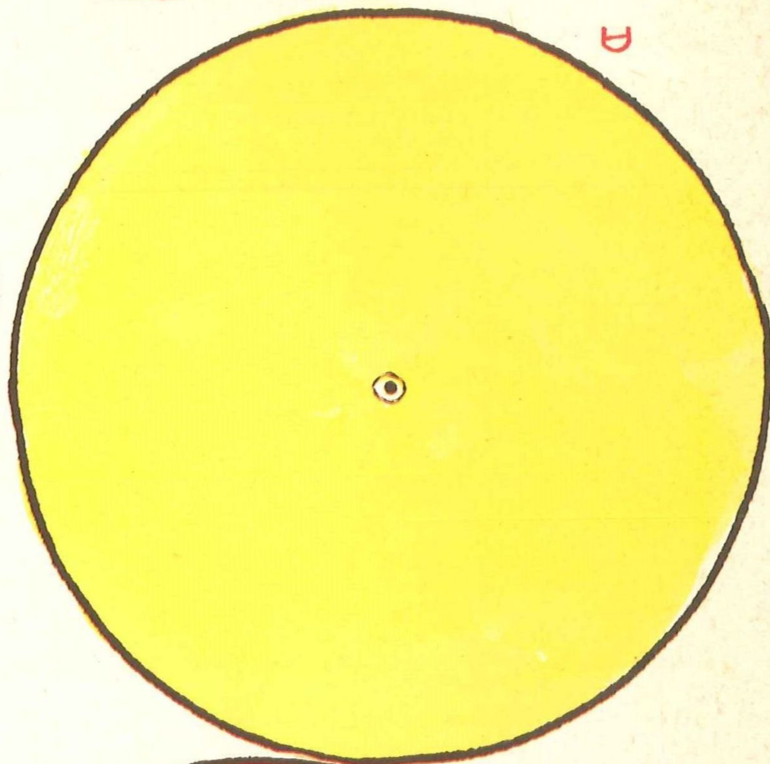
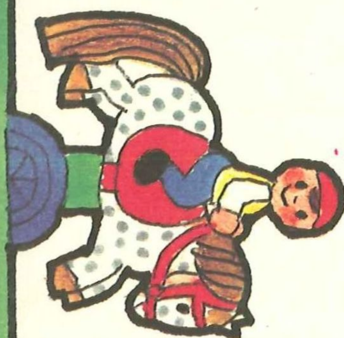
Labda-alagút

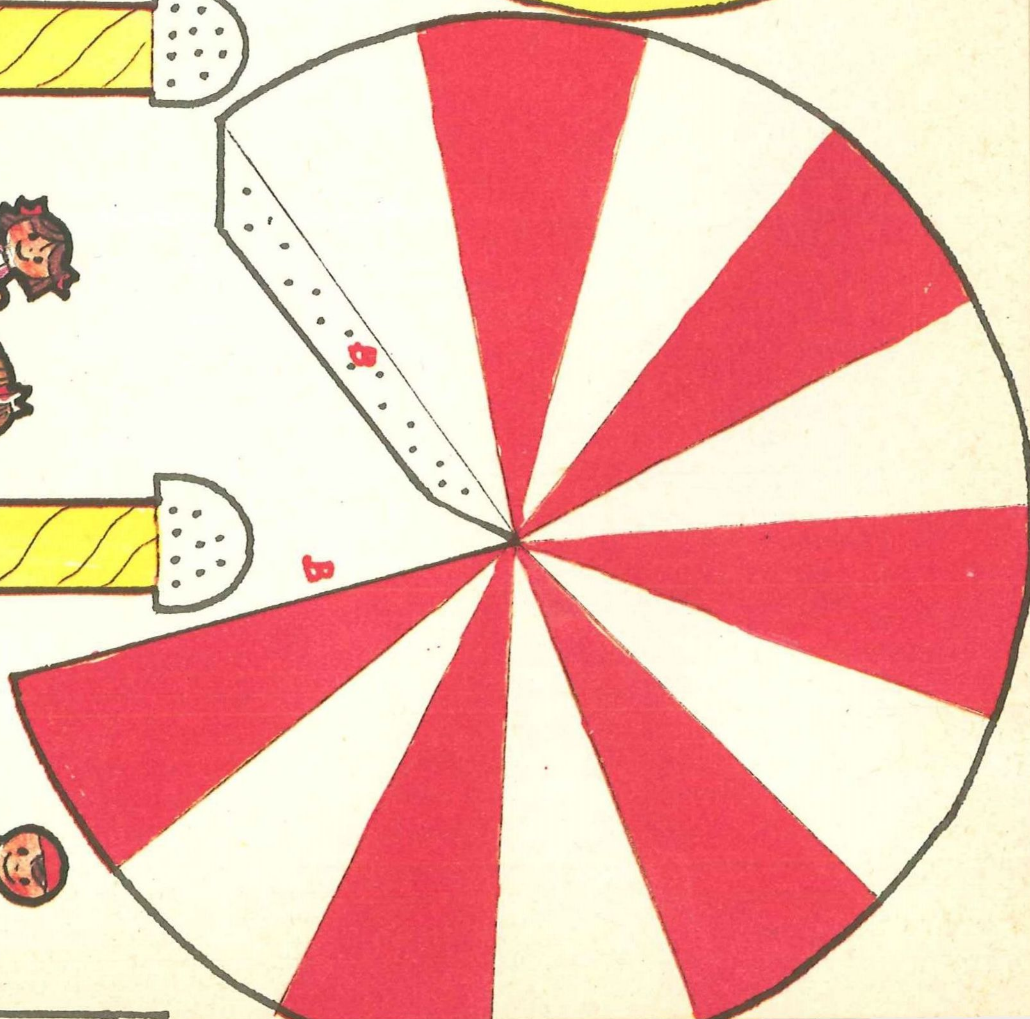
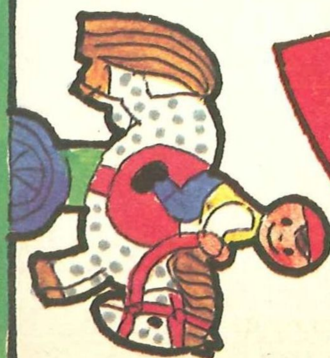
Először is építsétek fel az alagutat úgy, hogy az őrs tagjai álljanak fel egymás háta mögé, terpeszállásban. A sorban az első tartja a labdát. A játék úgy kezdődik, hogy a sorelső a labdát lehajolva a lába közt hátraadja, de a következőnek a feje fölött kell továbbadnia a harmadiknak. A harmadik megint alul továbbítja, a negyedik a feje fölött és így felváltva, míg csak az utolsóhoz nem ér a labda. Az utolsó fogja és előreszalad a labdával. Ha alulról kapta, akkor felülről kell továbbadnia. Ez így egyszerűnek látszik, de majd meglátjátok, hogy nem az. Jól oda kell figyelni.

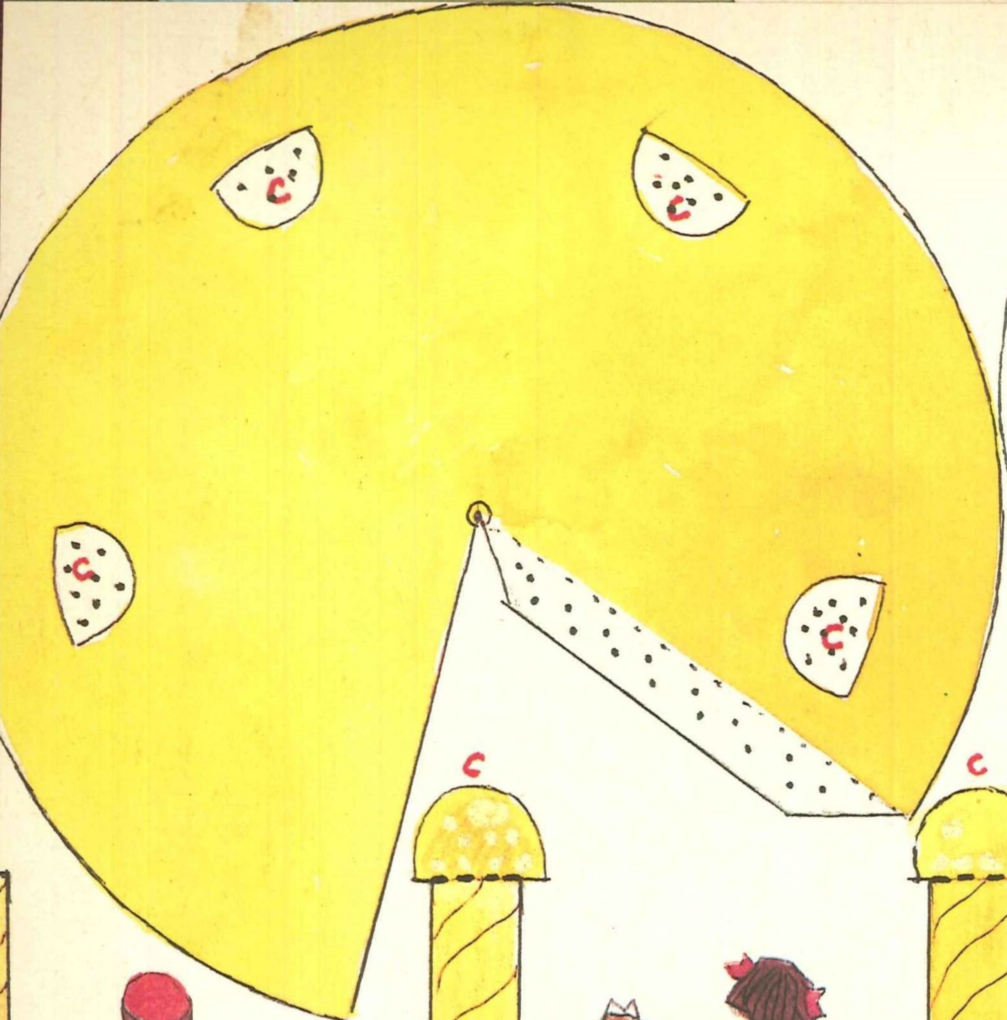
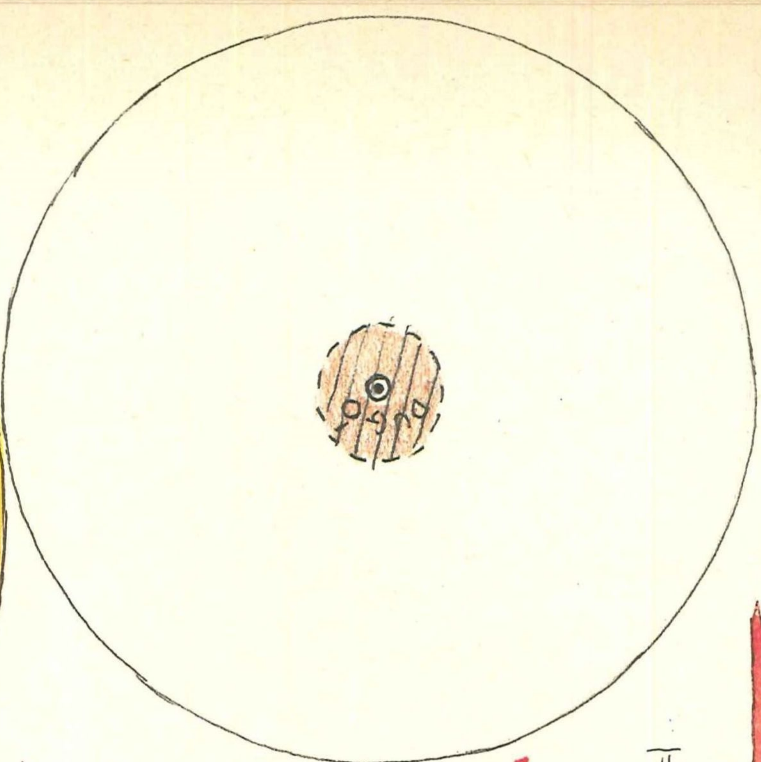
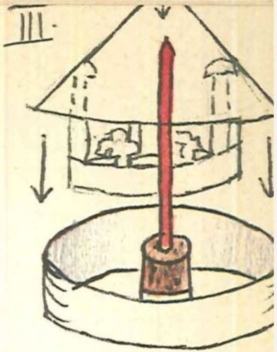
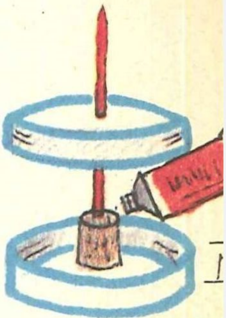
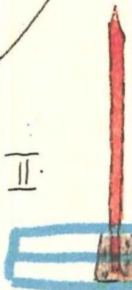
Kivágós

Körhinta

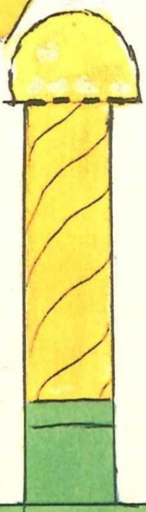
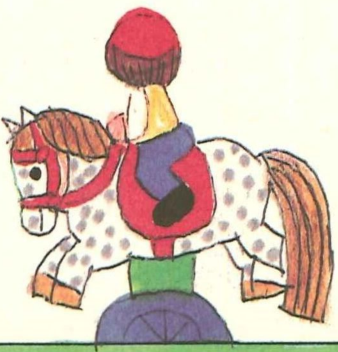
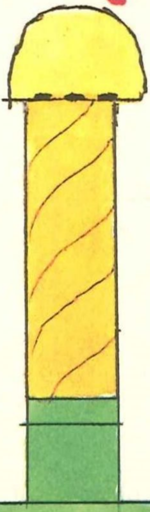

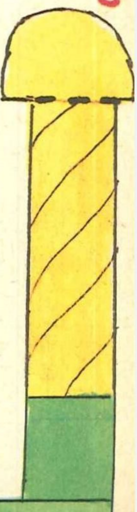

III

I

II

Azóta csúfol bennünket az osztály, pedig az osztályfőnök már meg is tiltotta. A Jutka pedig egyáltalán nem néz rám, én meg mindenkinek, aki Jutkát a menyasszonyomnak nevezi, tízszer is jól a szemébe vágom:

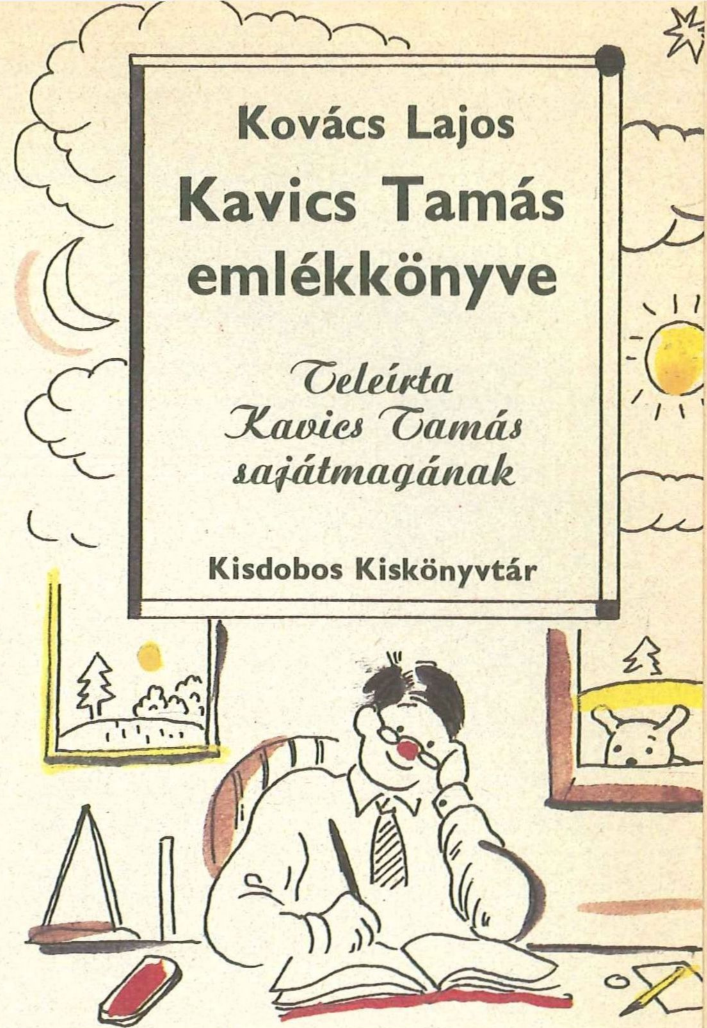
— Tiszta hülye vagy!

De azóta van otthon egy üveggömb akváriumom, és egész délután azt nézem, hogy a két hal milyen jókedvűen lubickol benne. Az egyiknek hosszú uszálya van, a másiknak harcsabajusza.

És még a legjobb barátom se érti, miért lettem hirtelen ilyen otthonülő akvarista!

Hányfélék az ünnepeink?

A vers ünnepén — a szavalóversenyen — én is verset mondtam. Szomorú költemény volt egy nagy hősről. Szemben ültek az osztálytársaim. Sehogy se tudták elképzelni, hogy én el tudok szomorodni egy verstől. Én persze a mosolygásuktól zavarba jöttem, mert biztos voltam benne, hogy ezek még azon is derülni fognak, hogy én nem tudok eléggé elszomorodni, amikor itt van az egész osztály, és azok nagyon jól tudják, hogy a szomorú verseket nem nekem

rangolna (csak ne fáradt volna így el hétközben!), s amíg együtt kotyvasztjuk az öcsémmel a vacsorát, mindig rábeszéljük egymást, hogy egyszer — talán holnap, de a következő hétvégén biztosan — elmegyünk hajókirándulásra vagy a libegőre. És ettől illatos és ízes és izgalmas minden szombat!

Vasárnap már olajos apa haja a garázsban, anya elsózza a levest, az eső elveszi az öcsém kedvét a mozitól, én pedig hiába várom a barátomat, mert vendégeik érkeztek...

Nálunk a tervek a legfontosabbak! A szombaton még megtervezhető egész hét!

A napközis tanár mondta

— Ti már játszani se tudtok! Nem ismertek egyetlen körjátékot, sorjátékot, futó-, ugró-, ülő-, álló-, énekes és táncos, dobó-, kiszámoló, párválasztó és üldöző, váltó- és küzdő, és mindenféle bármilyen játékot!... Örökké csak a veszekedéseiteket hallom, mert sosem tudtok megegyezni! Nem is sejtitek, milyen rossz látni, hogy nem tudtok játszani!

Aztán fogta, és mérgesen közénk rúgta a focit, mielőtt kiült sütkérezni a jó kis tavaszi napsütésben!

A címoldal Békés Rozi munkája

Bemutatom Sehíres-seneves barátomat

Nem ifjúsági regényíró. Még nem ráncos. Nem szívdöglesztő tévésztár. Nem olyan magabiztos. De azért ő a barátom! Látjátok? Elpirulva szerénykedik! Pedig épp most felelt matekból, magyarból, énekből, környezetismeretből feltűnően kitűnően!

A padtársa — ez én vagyok — azóta is irigykedik!

Nálunk a szombat a legfontosabb

Igaz, elég sokat kell kiabálnunk, mert lüktet a mosógép, dünnyög a porszívó, süvölt a kávédaráló, recseg a turmixgép — mégis *megértjük* egymást. Hajmosás közben például anyának mindig eszébe jut, hogy van most a városban egy jó kis kiállítás! És falfúrás helyett apa is legszívesebben a hegyekben ba-

találták ki a költők. Hát lehet ennyi vigyorgó fakutya előtt komolyan szavalni?

A tanári kar le volt sújtva, mert előttünk már a vers ünnepe sem szent. Pedig a tavalyi ünnepség után a zsűrielnök éppen azt mondta, hogy több élet és vidámság lehetne bennünk!

Igaz, hogy az a bácsi azóta már nyugdíjas.

Mit jelent?

Ha a legjobb barátaimat lehordják, ökölbe szorul a kezem, és bosszantóan tehetetlennek érzem magam. Ha a lányokat szidják, együtt nevetek ugyan a fiúkkal, de már előre sajnálom, hogy emiatt nem ülhetek le közéjük délután a parkban. Még Péter megszidása is rosszul esne, pedig őt még soha senki sem teremtette le! Ő az eminens! A ledorongolást sosem hallgatom szívesen, akárki kapja. Géza szerint ez azt jelenti, hogy még nem lett senki az ellenségem. Szerintem viszont azt, hogy jó sok barátom van...

Egy nézeteltérésről

A képes naptár a gyerekszobánkban nagyon magasan lógott. Bántotta a szememet, hogy olyan üres a fal előttem.

— Te is így látod ezt a dolgot? — kérdeztem az öcsémtől.

— Itt lejjebb még üresebb! — vallotta be nagyot sóhajtva.

Még segített is, hogy új szöget verjünk a falba. A régit, sajnos, sehogy sem tudtuk kihúzni a helyéről. Viszont a naptárunkat végre egyenes nyakkal nézegethettük.

— Nahát, micsoda ötlet! — hajolt meg apa rövidlátó pislogással a fal előtt, mikor fölfedezte a változást.

— És csak úgy minden szó nélkül? — hátrált kissé kancsalítva anya, még a fejét is rázogatta hozzá.

— Nem látjátok, milyen üres a fal itt följebb? — kérdezték szinte egyszerre.

— De hiszen nektek ott maradt a régi szög! — találta fel magát az öcsém, de én már láttam, hogy ebben a gyerekszobában valami mindig bántja valaki szemét.

Félév után

Bizonyítványt osztottak. Hát arra, hogy ennyit rontottam, egyszerűen nem találtam magyarázatot.

— Remélem, tanulsz belőle! Az eszed megvan hozzá! — tette a fejemre a kezét szelíd biztatással az osztályfőnök.

— Egészen jól átvészelted ezt a buta dackorszakodat. Rosszabbra számítottam! — túrt anya mosolyogva a hajamba.

— Háromból rontottál ugyan, viszont rajzból javítottál — állt egyik lábáról a másikra apa, mikor este kézbevette az ellenőrzőmet.

— Mi is így voltunk ezzel! — büszkélkedett nagyapa. — Félévkor rontottunk, hogy legyen mit kijavítani év végére!

És én még nem találtam magamra semmi magyarázatot!

Csak az én jelképeim

Jutkával együtt játszottunk egy színdarabban. Ő volt a királylány, én a csillagszemű juhász. Neki hosszú uszálya volt, nekem harcsabajszom!

Összeállította Gaál Ödönné, rajzolta Görög Júlia

Feladatok:

1. Vegyetek részt lakóhelyeteken a május elsejei felvonuláson.
2. Május 3-án anyák napja. Áprilisi számunkban Varázskezek cím alatt ajándékdobozok készítésére adtunk tanácsot. Felhasználtátok?
3. A hó utolsó napján lesz a nemzetközi gyermeknap. Ha ezen a vidám napon szeretnétek sárkányt eregetni, e számunk barkács rovatában találtok segítséget. Készítsétek el a bagolysárkányt.
4. Keressétek az újságárusoknál vagy az iskolai terjesztőknél az ŰRFÜRKÉSZŐ és a KISDOBOS KIVÁGÓS című kiadványainkat. Sok ötlet, játék, szórakoztató olvasmány található bennük. Az első BUKFENC könyv — csupa humor! — könyvesboltokban kapható.

Simon István

Május

Piros zászló, piros arcok,
ünnepel a föld, a gyár,
utcahosszat ének harsog,
az egész föld muzsikál.

Csanádi Imre

Májusdicsérő

Május,
mosolygó,
békák torkát
megoldó,
gyöngyvirág-nyitogató,
cserebogár-zúgató.
Röptetsz
madarat,
meghozod
a nyarat,
fészekalja fecskét,
fára cseresznyét.

Végh György

Miért nincs fekete virág?

Fekete virágot
nem láttál még soha,
mert a virágoknak
nincs soha bánata.

Fehéren örülnek
és kéken nevetnek,
illatuk a hajuk:
körülöttük repked.

Pünkösdölés

Olykor-olykor a rádióban, hangversenytermekben, iskolai énekkarok műsorában felhangzik Kodály Zoltán Pünkösdölő című gyermekkari műve. A zeneszerző már az 1920-as években felismerte: „A falu most búcsúzik a hagyománytól, fiatalsága már nem veszi át." Akkoriban több jeles napi szokás dalait feldolgozta s ezzel megmentette a teljes feledéstől. Így a pünkösdölőt is.

A pünkösdölés, ez a tavaszköszöntő, nyárhivogató, termésvarázsló szokás országszerte ismert volt. Ebben is, mint a tavaszi ünnepkörhöz kapcsolódó egyéb népszokásokban, a tavaszi, nyári napforduló ősi, európai hiedelmei és szokásai éltek tovább — keresztény formában. Húsvét után az ötvenedik napon, pünkösd napján az ország minden táján zöldbe borultak a falvak. A kapukat, a kerítéseket zöld ágakkal díszítették. A lányok kisebb-nagyobb csapatba verődve kiskirálynét választottak. Fehér ruhába öltöztették, fejére kendőt vagy fátyolt terítettek. A kiskirályné kezében virágszirmokkal teli kosárkát vitt. A többiek is ünneplőben, fejükön rózsakoszorúval indultak végig a falun. A kiskirálynét vagy két lány vitte a karján, vagy közrefogva kísérték. A házak előtt megálltak, beköszöntek és megkérdezték, szabad-e pünkösdölni? Ha a válasz igenlő volt, a kiskirályné feje felett kifeszítették a kendőt vagy a fátylát és énekelni kezdtek. Az ének befejeztével magasra emelték a kiskirálynét és azt kiáltották:

— „Ilyen magasra nőjön a kenderük!"

A háziasszonyok diót, cukorkát, aprópénzt ajándékoztak a köszöntőknek. A pünkösdölés hazánkban legtovább Győr-Sopron megyében élt. Még az 1970-es években is több faluban szokásban volt. Azóta már csak egy-egy népi együttes bemutatóján tűnik fel, a nézők nagy örömére. Egy szép pünkösdölő dal a Győr-Sopron megyei Lukácsházáról:

Tempo giusto
Lukácsháza, Sopron megye

El-hoz- ta az Is - ten
Pi-ros pün-kösd nap - ját ki-rály-né asz-
Mi is meg-hor - doz - zuk

szony-kát. Já - cin-tus, já-cin-tus, tar-ka tu-li-

pán - tus.
Nem a - nyá-tól let - tem,
Ró - zsafán ter - met - tem,
Pi - ros pün-kösd nap - ján

haj-nal-ban szü-let - tem.
Ö-reg-em-be - rek-nek
Csu-to-ra bo - rocs-kát
Ö-reg-asz-szo-nyok-nak
Ke-men-ce ko- lá - csát
If-jú le-gé - nyek-nek
Szeg-fű bokré-tá-ját

Já - cin-tus, já - cin-tus,tar-ka tu-li - pán - tus.

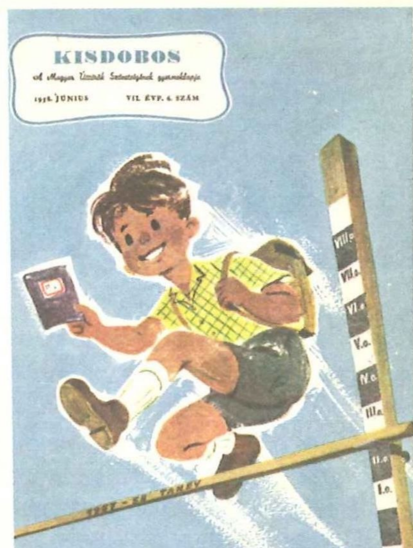
Barátunk a televízió

Az úttörőszövetség által meghirdetett közösségi játékok közül bizonyára sokan választottátok a Barátunk a televízió címűt. A játék résztvevői számára — de egyben minden gyereknek, aki szereti a jó filmeket — sok örömet szerez a májusi Kőszegi Gyermekfilm Fesztivál. Huszonnyolc filmet mutatnak be. A kiválasztott alkotásokat nemcsak a fesztiválra meghívott közönség láthatja, hanem a televízió nézői is; május 18-án, 19-én és 20-án az 1-es csatornán sugározzák. Csak néhány cím a legérdekesebbek közül: A világ legrosszabb gyereke, Az eltüsszentett birodalom, A kiskutya pizsamája, Akarsz-e bohóc lenni? A Gyerekközönség díját az a film nyeri majd el, amelyiket a gyerekek a legjobbnak tartanak a fesztiválon bemutatott választékból.

Egy jelenet az **Akarsz-e bohóc lenni?** *című filmből*

Régi Kisdobos-ok mai szemmel

A Kisdobos áprilisban ünnepelte 35. születésnapját. A postafiók rovatban Dobos Dorka arra buzdított benneteket, hogy segítsetek a lapnak egy minikiállítást létrehozni.

A felhívásnak nem sok foganatja volt. Egyetlen értékes kutatómunka érkezett Dévaványáról. Régi Kisdobosokat gyűjtöttek össze a gyerekek 1953-tól a 70-es évekig. A lapokat végigolvasták, elemezték és a legjobb írásokhoz, kivágós ötletekhez könyvjelzőt tettek, majd használati utasítással együtt elküldték szerkesztőségünknek. Talán egyik-másik őrsnek kedvet ad egy kis könyvtári búvárkodáshoz.

„Érdekesnek találtuk: 1. Kisdobos-színház, 2. Itt Fürkész Balázs, 3. Képregények (Fehér Klára:Kaland a Vénuszon) 4. Tetszettek a mellékletek és a rajzok, 5. Találtunk érdekes rejtvényeket is. Igaz, hogy leveleket nem sikerült felkutatnunk, de az jutott eszünkbe, hogy az akkori levelező pajtások, ha közlik a nevüket, biztosan jelentkeznek majd. Az ő visszaemlékezésük is érdekes lehet. Reméljük, sikerült egy kicsit segíteni neked." (2. számú Általános Iskola, Dévaványa, Kodály Zoltán raj 4/a) Köszönjük az értékes gyűjtőmunkát és az őszinte véleményeket.

A szerző felvétele

Folyók, patakok, vízesések

Ültetek már kis patak partján, figyelve, miként csobog a víz a kövek között? Ha még nem, tegyétek meg, hiszen patakok mindenfelé vannak. A legszebbek persze azok, amelyek hegyek közt rohannak lefelé! Ha egy száraz faágat dobtok a vízbe, látjátok, miként sodródik, vergődik, utat keresve a parányi zugok között, itt-ott megakadva az örvények csapdájában.

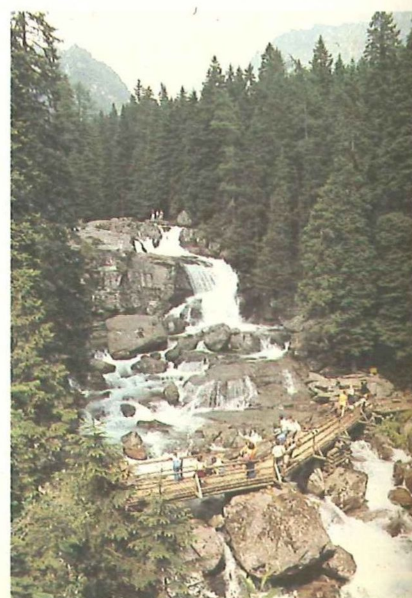
Néhol szédülten zuhog alá a mélybe, szinte szétporladva esés közben, majd apró cseppekké, finom párává zúzódva a zuhanás végén. Ezek a vízesések bolygónk leglátványosabb jelenségei közé tartoznak, némelyikük magassága ezer méter körüli.

Ha aztán a patak kiér a hegyek közül, futása lelassul, tétovázva, kanyarogva keresi útját az egyre mélyebb részek felé. Úgy tűnik, mintha csodálatos ösztön vezérelné, mindig megtalálja az utat a nagyobb folyók, s végül a tenger felé. Ha újra hegyek állják útját, fáradhatatlanul ostromolja a kemény köveket, így keletkeznek azok a szakadékok, amelyek fala függőlegesen szökik a magasba.

A patakok aztán találkoznak, sok patakból folyó lesz, amely méltóságteljesen hömpölyög végső célja, a tenger vagy az óceán felé. Ha repülőgépről nézzük a tájat, a patakok, folyók rendszere az érrendszerre hasonlít, mely behálózza testünket. A folyók a Föld erei. Ha csapadékos vidéken születnek, elképesztő mennyiségű vizet szállítanak. A dél-amerikai őserdőkön áthömpölygő Amazonas például másodpercenként százezer köbméternyit.

Vannak folyók, melyek elképzelhetetlenül hosszú utat járnak be. A Nílus Afrikában például 6 671 kilométert. Ha gyalog kísérnétek útját a forrástól a torkolatig — és minden nap legalább 30 kilométert gyalogolnátok — több mint hét hónapra lenne szükségetek.

dr. Juhász Árpád

Fotó: Zsila Sándor

Nagyító alatt a függőcinege

Folyók mentén, nádasok környékén él ez a nagyon apró madárka, melynek jelenlétét többnyire csak sűrűn hallatott finom „szii" hangja árulja el. A függőcinegék télen kis csapatokban mozognak a nádasokban és gyékényesekben, de tavasz fakadtával szétszóródnak a költőhelyeken. Aztán egy napsütötte áprilisi reggelen azt vesszük észre, hogy egyikük különösen sokat hivogat a víz fölé hajló fűz ágai között. Bizony, az apró madárka nagy munkába kezdett. A víz fölé hajló vékony ágra fonja, szövi rá azt a zacskó alakú, puha fészket, melynek felső részén csőszerű bejárónyílást készít. Hím és tojó szorgalmasan hordja az építőanyagot, a gyékény buzogányából tépdesett finom pihéket, vagy a nyárfák fehér vattapihéjét, de még így is eltart 2—3 hétig, mire a művészi alkotmány véglegesen elkészül. A tojó ekkor lerakja 5—7 tojását és szellő ringatta otthona mélyén kotlani kezd. Párja viszont, meglehetősen csapodár módon, faképnél hagyja és a közelben egy új fészek építésébe kezd. Közben szaporán hivogat, igyekszik az új házhoz új asszonyt csalogatni. A tojó így egyedül gondozza a 12 nap után kikelő fiókákat, hűtlen párja pedig, ha már a második fészekben is tojások lapulnak, nem egyszer egy harmadik építésébe is belefog. Azaz második feleségét is elhagyja. Persze, ahány ház, annyi szokás, és függőcinegééknél ez a módszer vált be és tart már évezredek óta.

A puha zacskófészek néha alacsonyan lóg a víz felett, akár kézzel is elérhetnénk, máskor jóval magasabban épül. Feljegyezték, hogy valamikor régen a nagyon szegény emberek csizmabélésnek használták a puha madárfészket. Nektek szerencsére már nincs erre szükségetek, ne bántsátok hát a függőcinege otthonát, ha megpillantjátok valahol!

Schmidt Egon

Fotó: Bécsy László

A zsebkönyv-totó helyes kitöltése

1. Növényevő-e a ponty?
X. mindenevő
2. Mivel táplálkozik a kecskebéka?
1. rovarokkal
3. Ragadozó-e a róka?
2. igen
4. Melyik állat védett?
X. fürgegyík
5. Melyik állat nem védett?
2. szöcske
6. Mivel szaporodnak a csigák?
2. petével
7. Gondozza-e a kicsinyeit a vízisikló?
1. nem
8. Fészket rak-e a szarka?
2. igen
9. Elhagyja-e fészkét a tojásból kikelt fácán?
1. igen, mert fészekhagyó
10. Hol él az ürge?
X. mezőn
11. Magasabb-e a madarak testhőmérséklete, mint az emberé?
2. magasabb
12. Milyen állatnak változik a testhőmérséklete?
2. fürgegyík
13. Kinek a feladata a környezet- és a természetvédelem?
1. a társadalom feladata
13+1 A kisdobosok a feladatokból:
X. jelentős részt vállalhatnak

Körhinta — a kivágós elkészítése

A körhinta A, B és D rajzát a vastag vonal mentén vágjátok ki. Az A jelű pettyes csíkot ragasszátok az A—C jelű oszlophoz, de arra ügyeljetek, hogy a lovon ülő gyerekek arccal kifelé nézzenek. A csíkos tetőt (B) ragasszátok kúpszerűen össze. Ha megszáradt, az alján C-vel jelölt pettyes részekhez ragasszátok a körhinta oszlopain lévő pettyes fejeket. — Vegyetek egy mackósajtos dobozt. A sárga körlapot (D) ragasszátok a doboz tetejére, a közepét szúrjátok át szeggel vagy kötőtűvel. A doboz aljának közepébe keressetek egy olyan magas dugót, ami belefér a lecsukott tetejű dobozba. A dugó közepébe is fúrjatok egy akkora lyukat, hogy a 14 cm hosszú hurkapálca beleférjen. A dugót alul-felül kenjétek be ragasztóval, a hurkapálcát dugjátok át a doboz tetején lévő lyukon a dugóba. A dobozt csukjátok össze. A pálcika merőlegesen álljon (derékszögű vonalzóval ellenőrizhetitek), a felső végét hegyezzétek ki, ezen pörög majd a körhinta. A doboz oldalát színes papírcsíkkal díszítsétek.

Együtt a békéért

A kiskunhalasi Felsővárosi Általános Iskola béketüntetést rendezett „Felnőttek, gyerekek — együtt a békéért" jelszóval. Délelőtt kiállítást nyitottak meg és verses, zenés műsort adtak az iskola tanulói. Este pedig fáklyás, lampionos felvonuláson vettek részt szüleikkel, nevelőikkel. A rendezvényre meghívták az Országos Béketanács Ifjúsági Bizottságának képviselőit is.

Végy egy könyvet Battonyáért!

Ezzel a címmel hirdetett — a helyi szervezetekkel közösen — könyvakciót az esztergomi Berda József Könyvesbolt. A battonyai SOS gyermekfaluért rendezett könyvvásáron több esztergomi csapat kötött „sikeres üzletet".

Játékvár Egerben

Az egri Hámán Kató Megyei Úttörőház rendszeresen túrákat és Fürkésztalálkozókat szervez a „Hétmérföldes..." játékban résztvevő közösségek számára. Szerkesztőségünket is meghívták Balázs napján. Együtt köszöntöttük Fürkész Balázst és barátait. A 3. sz. Általános Iskola színes műsorral kedveskedett a vendégeknek. Előadták a felelevenített népszokást, a balázsolást. A találkozón részt vett Görög Júlia grafikus művész, Marék Veronika írónő és a Mente együttes.

Tétény-Promontor Kulturális Napok

A XXII. kerületi Úttörő, Ifjúsági és Művelődési Központ majálist rendez a gyermeknapon. A kulturális napok alkalmával terveznek színházi előadást is az odalátogató gyerekeknek. Ugyancsak május végén kerül sor a XXII. kerületi Állami Zeneiskola növendékeinek évzáró előadására.

Június 5-én, a Környezetvédelmi Világnap alkalmából „Éljenek a fák" címmel képzőművészeti kiállítást, érdekes természetvédelmi programokat és a budapesti Fürkész-tanyák találkozóját rendezi meg szerkesztőségünkkel közösen a XXII. kerületi Úttörő, Ifjúsági és Művelődési Központ.

Sportpálya Kisvárdán

A 3. sz. Általános Iskola 2. b. osztálya nagy örömmel tudósított bennünket arról, hogy szülői segítséggel és a gyerekek lelkes közreműködésével hatalmas tornapálya épül iskolájuk mellett. A vasgyűjtés bevételét az úttörőcsapat felajánlotta a pálya építésére. Sok sikert kívánunk a szép terv megvalósításához!

A Művészet Kis Barátai

Ezt a nevet viseli egy szakkör Pécs-Meszesen az általános iskolában. A gyerekek szomorú hírről tudósítottak bennünket. Iskolájuk udvarán 1976 óta sértetlenül állt Török Sándor Sudár István emlékére készített bronzszobra. Sudár István az úttörőcsapat névadója. A szobrot tavaly októberben megrongálták. A gyermeknapon minden esztendőben e szobor előtt avatták az elsősöket kisdobossá, a negyedikeseket úttörővé. Nagyon reménykedünk abban, hogy folytatódhat e szép hagyomány.

Találkozás a természettel

Ezzel a címmel rendeznek nemzetközi természetfotó kiállítást a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban, a Vajdahunyad Várban. Május 31-től minden érdeklődőt szeretettel várnak.

Cserebere

Szalvétát gyűjtök: Gáll Judit, Szögliget, Ady E. u. 4., 3762

— Gyűjtöm a szép levélpapírt és borítékot, valamint a teacímkéket: Bellai Veronika, Kaposvár, Kossuth L. u. 23., 7400.

— Szalvétát, naptárt, régi pénzt gyűjtök: Tóth Péter, Miskolc-Avas, II. ker. Mednyánszky u. 10., 3529.

— Matricát és képeslapot gyűjtök: Kázmér Gyöngyi, Kárpát-Ukrajna, 295510. Berekszász, Kirova út 21.

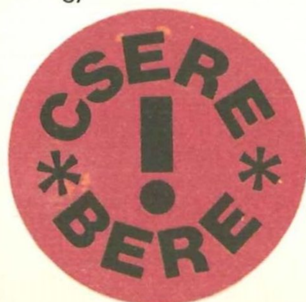
Nagy Mónika *munkája, Bár*

A februári fejtörők helyes megfejtése

Keresztrejtvény: országismeret **Pótold ki:** farsang **Lóugrás szerint:** A diótörő **Sorbarakó:** Csipkerózsika **Még egyszer Csajkovszkij:** Hattyúk tava

A februári fejtörők helyes megfejtéséért 50,— Ft-os könyvutalványt nyertek:

Boros Eszter, Félegyházi Márk, Herczeg Zoltán, Horváth Ágnes, Judák Sándor, Kiss Bernadett, Nagy Johanna, Török Mónika, Budapest; **Almási Zsuzsanna,** Jászberény; **Antal Enikő,** Üröm; **Bardovics Gábor,** Tata; **Barnóth Krisztina,** Kenézlő; **Bogdán János,** Tengelic; **Cserép János,** Esztergom; **Csilek András,** Hajdúszoboszló; **Demcsák Péter,** Szarvas; **Fazekas Csilla és Mária,** Pécs; **Gulyás Krisztina,** Dombóvár; **Gyulai Viktória,** Szentistvánbaksa; **Hertelendy Győző,** Nagygörbő; **Hires Tamás,** Pécs; **Kádas Nikoletta,** Nagykinizs; **Kiezer Tamás,** Pécs; **Kormányos Ágnes,** Nagybánhegyes; **Láncos Krisztina,** Nagykanizsa; **Lehőcz Irén,** Tengelic; **Ludman Erika,** Nádudvar; **Manzel Piroska,** Hernádkércs; **Mácsay István,** Miskolc; **Miklós Tamás,** Papkeszi; **Nagy József,** Tompa; **Pallagi Zoltán,** Szigetszentmiklós; **Pató Gábor,** Nagyszénás; **Perger Orsolya,** Esztergom; **Polgár Anita,** Zalaegerszeg; **Petneházi Imre,** Mezőberény; **Réfi Lajos,** Kerekegyháza; **Ruskovics Krisztina,** Alsónyék; **Salamon Balázs,** Zalaegerszeg; **Simon Bernadett,** Kerta; **Szováti Henrietta,** Hodász; **Sztranyák Szilvia,** Barcs-Drávaszentes; **Szeremi Levente,** Jászberény; **Tolnai Andrea és József,** Nyíregyháza; **Tóth Attila,** Halmajugra; **Varjaskéri Viola,** Nagyberki; **Vörösmarti Mária,** Kálóz; **Véber Tamás,** Halimba; **3. sz. napközis csoport,** Ófehértó; **Platán Úti Általános Iskola 2/a. osztálya,** Kiskunfélegyháza.

A finn recept

Azt hinnénk, a gyerekek és az iskolák mindenütt a világon egyformák. Lehet ebben valami, mert lám, két finn fiú úgy kalapál a szemem láttára egy harmadikat, hogy ettől akár otthon is lehetnék. Az viszont már idehaza elképzelhetetlen lenne, hogy igazgatójuk és a vendég jöttére cseppet sem zavartatják magukat. Két csihi-puhi között odavetnek nekünk egy „hei!"-t, az igazgató hasonmód köszön vissza. Megyünk tovább.

Teremről teremre haladunk a szovjet határ melletti kisváros, Imatra iskolájában. Ilmari Virolainen igazgatótól tudom meg: Finnországban kilenc osztályos az általános iskola. A csönd nem kizárólagos feltétele a tanításnak, mint mifelénk. Abban a teremben meg különösen nem, ami valójában egy — konyha.

Itt tanulják fiúk és lányok kötelező tantárgyként a háztartási ismereteket. Az imátrai gyerekek éppen egy teadélután fogásait készítik elő. Az iskola vezetőjét s a rokonországból jött újságírót a tűzhelyhez invitálják. Nagy a tisztségünk: kóstolók lehetünk. A hangulat kitűnő. Már-már azt írom: mintha nem is iskolában lennék. Pedig nagyon is ott vagyok, egy igazi iskolában!

Kezdem érteni, honnan hozza minden finn a saját munkája iránti örömöt, tiszteletet. A finn gyerekek a közös főzési órákon ismerik meg ezt a boldogságot. Ezért járnak örömmel később, már felnőtt fejjel is erdő mélyére, hogy aztán a maguk szedte gombákból-gyümölcsökből készült ételt nagy büszkén tálalják a vendég elé. Nemcsak főzni tanulnak azonban a finn gyerekek, magyarázza Virolainen igazgató. Ugyanígy kötelező a finn iskolákban a szabásvarrás és a kötés.

Megérkezünk az iskola ebédlőjébe, tizenegy óra van, Finnországban a napi első ebéd ideje. Követem az igazgatót. Leemelünk egy-egy tányért a halomból, beállunk a sorba, kiszolgáljuk magunkat, majd helyet keresünk a csivitelő gyerekek között. Eszünk egy asztalnál, ugyanolyan tányérból, ugyanabból az ételből.

Errefelé így szokás.

Major Árvácska

Találós kérdések Finnországból

Hogyan lehetséges, hogy két apa és két fiú bemennek egy cukrászdába, vesznek három süteményt, és mindegyiknek egy jut?

(Egy nagyapáról, egy apáról és egy fiúról van szó.)

Hány gyereke van annak az embernek, akinek van hat lánya és mindegyiknek van egy bátyja?

(Hét gyereke.)

Egy asztalon három gyertya égett. Egyet eloltottak. Hány maradt?

(Egy, mert a többi leégett.)

Volt egyszer három férfi, aki két óra alatt elvégezte a munkáját. Hány óra alatt végzi el hat férfi ugyanazt a munkát?

(Azt a munkát ők már nem fogják elvégezni, mert a három férfi már végzett vele.)

Van egy sziget, amely minden irányban három méter széles. A közepén áll egy nyolc méter magas fa. Hogy lehet kivágni a fát úgy, hogy ne legyen vizes?

(Télen kell kivágni.)

A hajóból kidobott kötél harminc méterre merül a víz színe alá. A vízszint öt méterrel emelkedik. Milyen mélyre merül a kötél?

(Harminc méterre a víz színe alá.)

Az utca egyik felén áll a piros ház, szemben vele pedig a kék ház. Hol van a fehér ház?

(Washingtonban.)

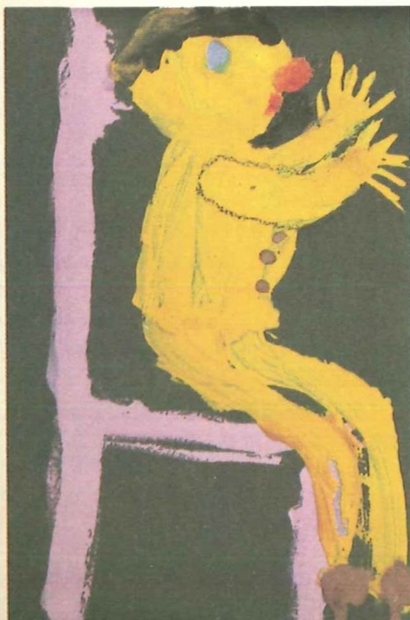
Fordította Bokor Judit

Postafiók 100

Kedves Barátaim!
Bár májusban már mindenki a szünidőre gondol, mégis arra biztatlak benneteket Gyulai Krisztina segítségével, hogy mindent bele! Még jut idő átvenni a tanultakat, kicsit javítani az osztályzatokon. Hogyan? Hallgassátok meg levélírónk javaslatait:

„*Bölcs Bagoly tanácsai a tanuláshoz: a) Alkalmazd az aznap és az addig tanultakat az új anyag tanulásakor. b) Bármit tanulsz, előbb ismételd át az előző anyagot. c) Gondosan olvasd el a tanulnivalót, ha nehezen érted, lassabban haladj! d) Elolvasás után próbáld meg hangosan megfogalmazni, elmondani a tanultakat. e) Legjobb, ha másnap reggel átismétled, amit megtanultál. Sokféle tudást, ismeretet nyújtanak a Bölcs Bagoly, a Búvár és a Kolibri könyvek is.*"
(Gy. K. Békéscsaba, Pásztor u. 101. 5600)

Tudom, mire lapunk a kezetekbe kerül, már elmúlt szép ünnepünk, az anyák napja, mégis fontosnak érzem, hogy szóljak róla. Egy budapesti kislány juttatta eszembe:

„*Nagymamám nagyon messze lakik, Kilimán nevezetű faluban, Zala megyében. Voltam nála a napokban. Nagyon szeretek ott lenni. A mama mindig süt valami sütit. Most óriás perecet sütött. A mama, a papa meg a dédi már idősek. Azért mentünk, mert segíteni kell nekik. Szívesen és sokat segítettem a ház körüli munkákban. Mondta is a mama, hogy ha én nem megyek, akkor úgy marad minden. Sajnos hamar haza kellett menni.*" **(Schmidt Bea,** Budapest, Bécsi út 229. 1032)

Mi köze ennek az ünnephez? — kérdezhetitek. Ha jól belegondoltok, rájöttök. Legjobban úgy tudjuk kifejezni szeretetünket, ha odafigyelünk egymásra. Ha tudjuk, mire van szüksége a másiknak és azt megpróbáljuk megteremteni. Jusson ez eszetekbe a nyári szünetben is, amikor a nagyinál nyaraltok.

Talán emlékeztek, arról is érdeklődtem már, hogyan rendeznétek meg ti az ünnepeket. Májusban van a béke napja is. Úgy gondolom, érdekes, miben különbözött a zalaegerszegiek műsora a megszokott ünneplésektől:

„*Békében élni! — címmel rendeztük műsorunkat. Brahms Bölcsődalát és Balázs Árpád Békedalát adtuk elő a többi között. Anyukák, apukák és nevelők is szerepeltek velünk együtt. A belépőjegyek eladásából összegyűlt pénzt az afrikai éhező gyerekeknek ajánlottuk fel. Örültünk, hogy ennyivel is segíthetjük életüket. A szüleink táviratot küldtek az Országos Béketanácsnak.*" **(Husztik Bernadett, Pintér Adrienn, Gyökeres Viktória,** a Killián György Általános Iskola tudósítói)
Kívánok mindenkinek ilyen anyukát, apukát és nevelőt.

Nagyon örültem Pali levelének. Igaz ő már ötödikes, de tavaly egész évben leveleztünk, jó barátok lettünk. Nem feledkezett meg rólunk úttörő korában sem, pedig igazán sok a tennivalója:

„*Sokat tanulunk az iskolában. Minden nap négy órától vízilabda edzésre járok, így fél hétre érek haza. Az edzésen két csoport van, kezdő és haladó. Én az előbbibe tartozom. Megtanultuk az úszásnemeket (gyors és pillangó) és nagyon sokat úszunk, rövid és hosszú távon. Az edzőm Bandi bácsi, nagyon szeretem őt. Bélyeggyűjtéssel is foglalkozom. Ebben nagyapám segít sokat. Tőle tanulom a bélyegek csoportosítását, a rendezését. Három albumom van. Az egyikben csak külföldi bélyegeket tartunk.*"
(Korom Pál, Szentes, Kossuth u. 17. 6600)

Pali tavalyi osztályfőnöke, Hidvéginé az idén elsősöket tanít. Ritkaságnak és nagy értéknek számít, amit még karácsonykor kaptam az osztályától. Az első c minden tagja megtöltött nekem egy oldalt egy matematika füzetben; betűelemekkel, számokkal, relációs — az elemek közötti kapcsolatot meghatározó — jelekkel, színezéssel tarkított, kedves ajándék volt. A szerkesztőségtől viszonzásul könyvet kaptak ajándékba.

„*Az ajándékkönyvet örömmel fogadtuk. Mindenki ujjongott! Már mindenki olvasott belőle (döcögve). Minden este más viszi haza. Vigyázunk rá!*" (A Köztársaság téri Általános Iskola 1. c. osztálya nevében **Piti Szilvia)**
Nagy kincs lapunk számára az elsős levelező! Várunk benneteket is!

Fürkésszük a jövőt! — erről ugyancsak Gyulai Krisztina írt. Művéhez rajzot is mellékelt. Ez adta az ötletet: írjátok meg ti is, hogyan képzelitek a jövőt! Leveleiteket továbbra is szeretettel várja barátotok:

Dobos Dorka

A rajzokat **Antal Ákos** és **Jáger Ilona** *készítették*

Kisiskolások közt Franciaországban 2. rész

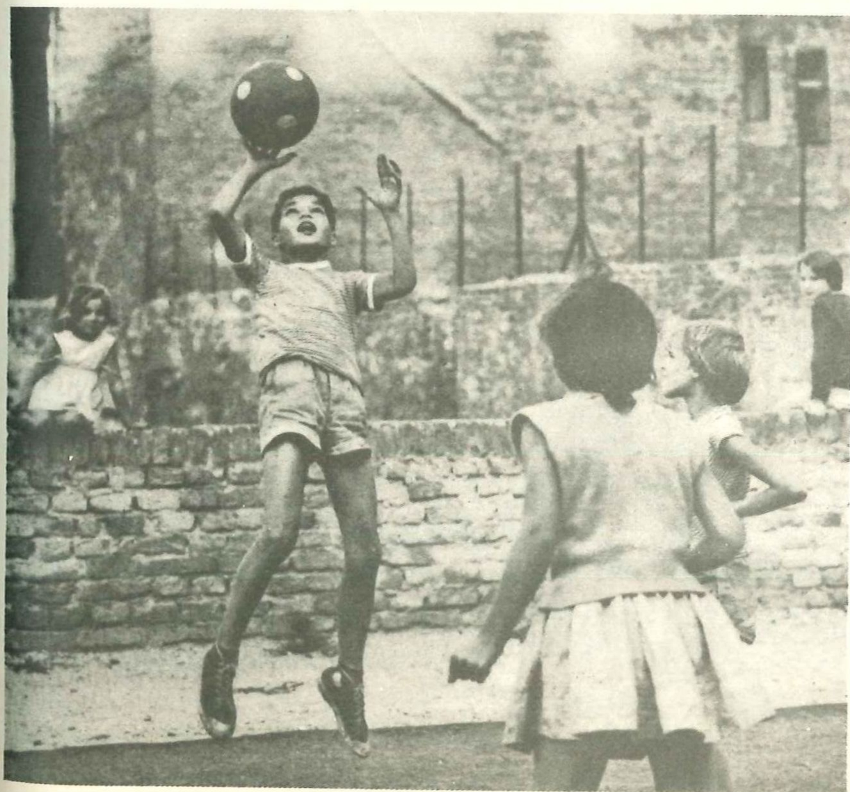
A főváros peremén, a Vitruve (ejtsd: vitrüv) utcában ritkán szakítja meg az elmélyült, önálló munkát csengetés. Büszkén mutogatják az iskolások a faliújságra szegezett terveiket: egy hónap, két hónap, egy év múlva miről fognak tanulni, menynyit tudnak majd. A Vitruve utcai iskola másról is nevezetes. Ebben a külvárosban sok a külföldről érkezett, ún. vendégmunkás. Az iskolába is 17 nemzet gyerekei járnak. A tanítók egyszerre tanítják őket új hazájuk nyelvére és az óhaza megbecsülésére. Egy délután nemzetközi éttermet „játszottak" a gyerekek. Mennyi mindent megtanultak, amíg a plakátokat megrajzolták, a recepteket megírták, megjegyezték, kipróbálták, vásároltak, terveztek, dolgoztak, szórakoztak.

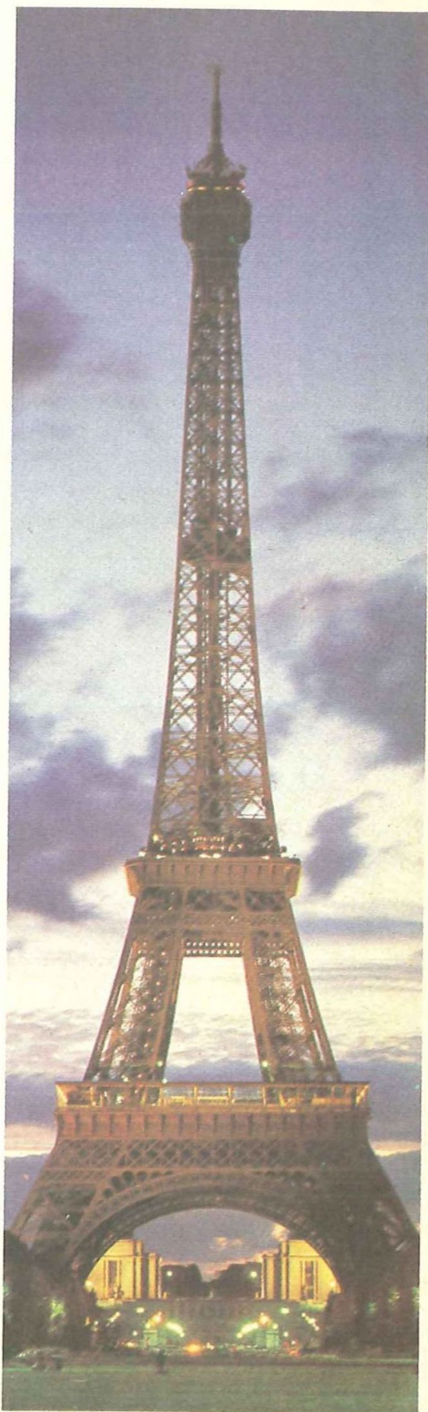
Aztán még nagyobb fába vágták fejszéjüket. Minden évben más „óhazába" utaznak „zöldosztályra". A „zöldosztály" szót meg kell magyarázni. Arról van szó, hogy a francia iskolások minden tanévben két hetet vidéken töltenek, ahol tábori körülmények között szervezik meg közösségüket, és sajátítják el a tananyagot: földrajzot, éneket, mindent. A Vitruve-i iskolások így jutottak el Algériába, Portugáliába. Így ismerték meg jobban egymást. Sokat dolgoznak egy-egy nagy portya sikeréért — nem érik be a támogatással —, például egyik hegyi kirándulásuk költségeinek előteremtésére cirkuszi előadást tanultak be. Utazásaikról aztán ők is könyvben számolnak be. Iskolások, szülők, pedagógusok együtt működtetik az iskolai szövetkezetet.

Ebben az iskolában nem jelszó a „szolidaritás". Amíg az igazgató nénivel beszélgettem, egy szőke kislány csaknem egész délelőtt nicaraguai gyerekek megsegélyezésére felszólító plakátot festett. Martine néni többször is javította a kislány helyesírási hibáit. És amikor csodálkozva megkérdeztem, hogy nem mulaszt-e a kislány most az órákról, ő csodálkozott:

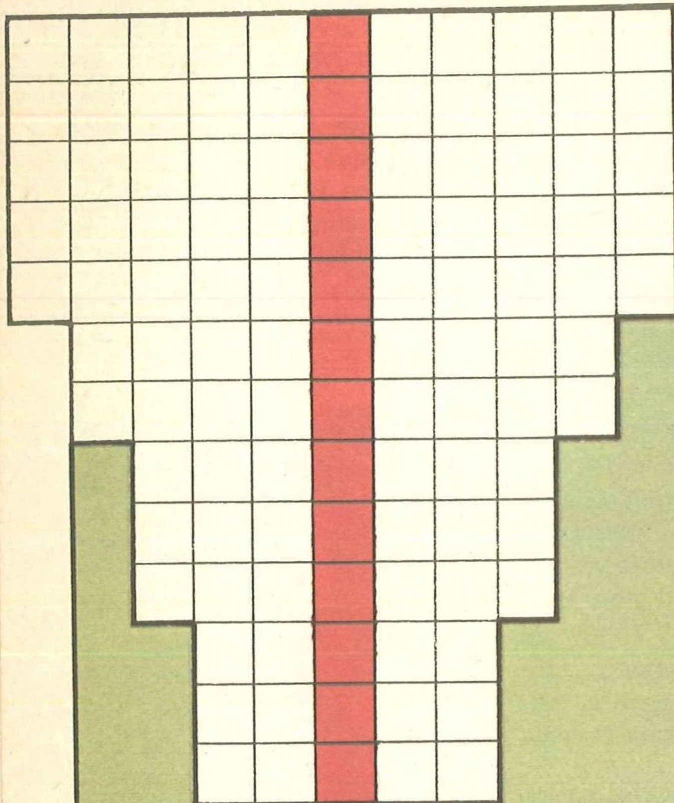
— Hát itt most nem tanulunk?

Trencsényi László

MÁJUSI FEJTÖRŐ

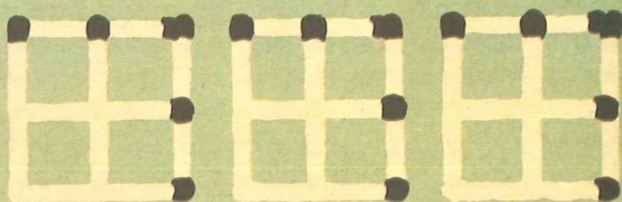
Keresztrejtvény helyett

Az alábbi szavakat írjátok a megfelelő hosszúságú sorokba. Sorrendjüket addig cseréljétek, amíg a színes, középső, függőleges sorban egy jelzős virágnevet kaptok:

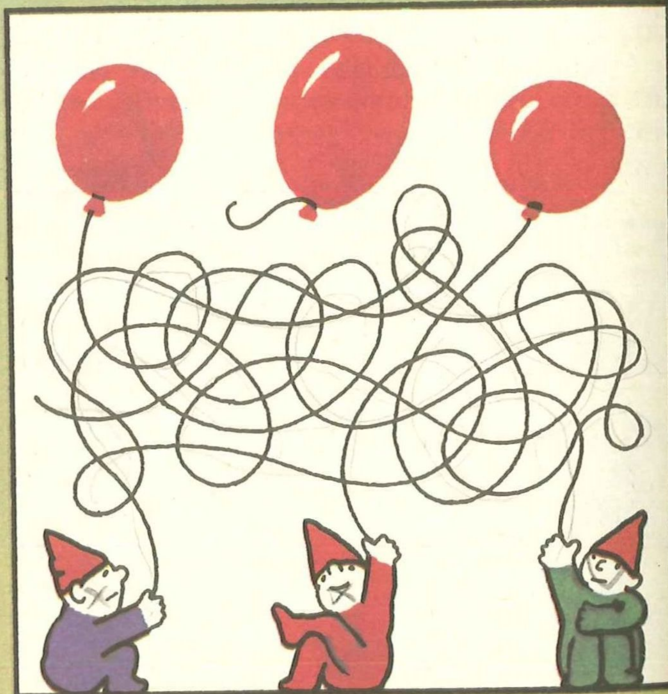
RÁDIÓJAVÍTÓ, ÉHENPUSZTUL, HAZALÁTOGAT, KELLEMETLEN, VARÁZSLATOS, SZAPORODÓ, VADDISZNÓ, NYERTES, HASONLÓ, ZONGORA, TINTA, SZÁSZ, KÉKES.

Gyufarejtvény

Rakjátok ki gyufából az ábrát. Úgy kell elvenni kilenc gyufát, hogy hat maradjon!

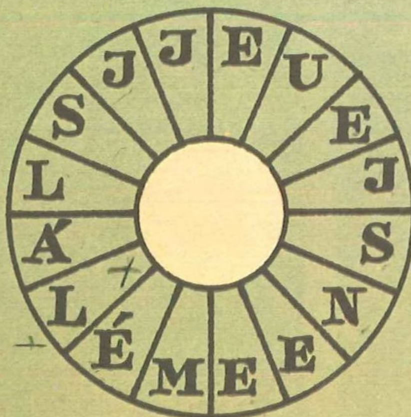

Kinek a lufija szállt el?

Körbe-karikába

Az egyik betűtől elindulva (nem mondjuk meg, hogy melyiktől és melyik irányba), mindig két mezőt átugorva, olvassátok el, mit írtunk.

Még egyszer gyufa

Ez ugye így nem igaz!? Két gyufát kell áthelyezni, és igazzá válik.

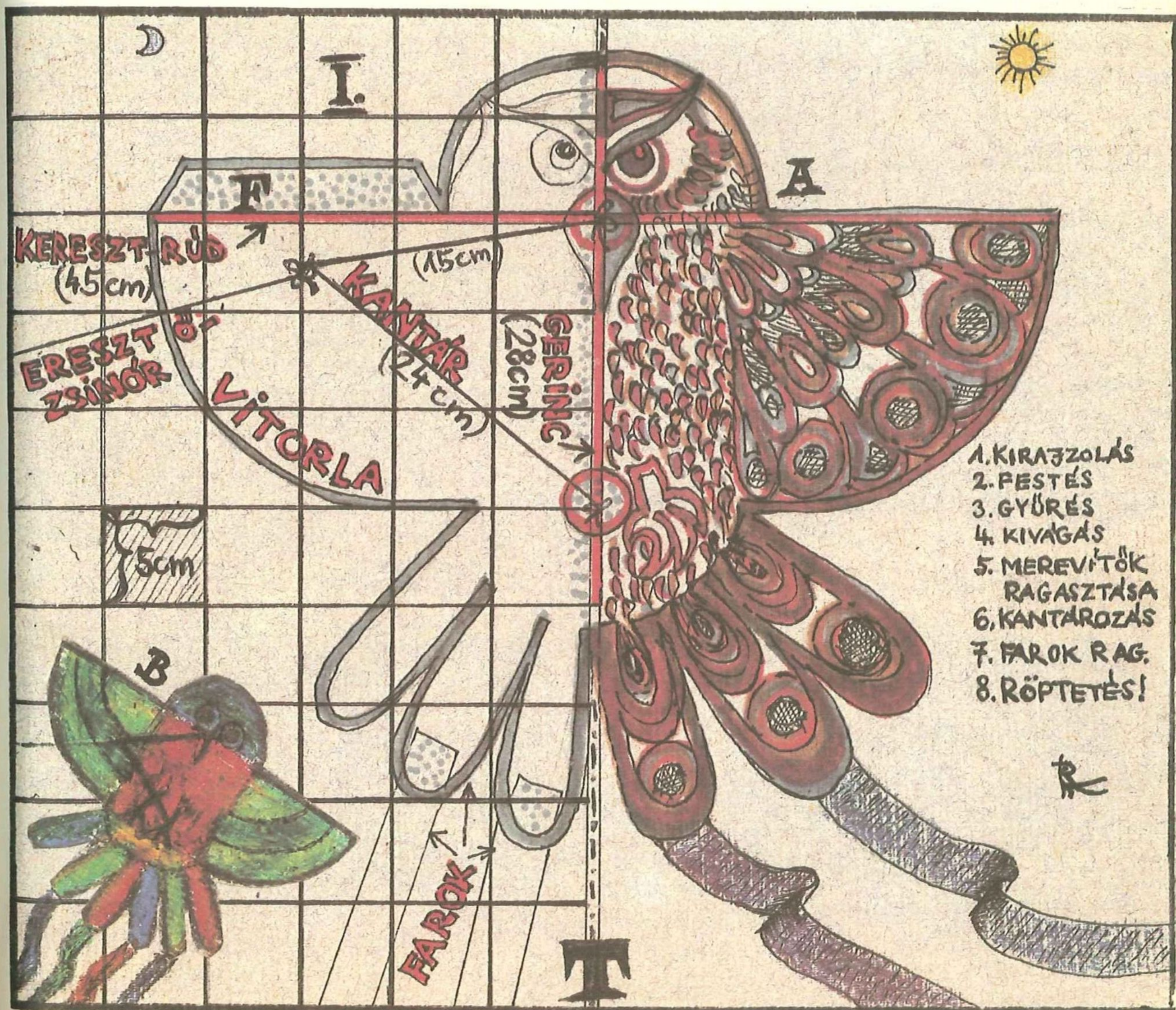

A rejtvények megfejtését május 26-ig nyílt levelezőlapon juttassátok szerkesztőségünk címére: Budapest, Postafiók 100, 1502.

Bagolysárkány

Ezt az egyszerűbb madársárkányt Bodóczky István Sárkányépítés című könyvéből kicsinyítettem le, hogy Ti is könnyen elkészíthessétek. Először rácsozzatok be egy 40×50 cm-es keménypapírt, 5 cm-es vonalsűrűséggel. Erre nagyítsátok ki az ábrán látható bagoly bal oldalát, (I.) majd vágjátok ki. Ezt a sablont helyezzétek egy fél ív „SOUVENIR" csomagolópapír középső hajtásához. Rajzoljátok körül, majd hossztengelye mentén „hajtsátok" át a keménypapírt és rajzoljátok meg a bagoly másik oldalát is. Az így kapott formára vízfestékkel, tustintával vagy zsírkrétával „igazi" baglyot pingálhattok, (A) de egészen más színekkel is dolgozhattok (B). Ezután tekerjétek hurkába, — még ne vágjátok ki! — és óvatos nyomkodással alaposan gyűrjétek meg. Ettől erősebb lesz a papír, mert elveszti merevségét. Kisimítás után vágjátok ki és hátoldalával fölfelé fektessétek az asztalra. Hossztengelyét vékonyan kenjétek be ragasztóval. Erre a csíkra nyomjátok rá a 28 cm-es hurkapálca darabot: ez lesz a *gerince*. Egész hurkapálcából lesz a *keresztrúd:* ennél a beragasztózott füleket (F) hajtsátok vissza a pálcára. A piros karikával jelzett helyekre ragasszatok papírkorongot. A kantározásnál a festett oldalról, szorosan a két pálca találkozásánál, fűzzetek át — tűvel — erős cérnát, majd úgy húzzátok vissza, hogy a két pálcát is összefogja. Kössétek meg jó szorosan. A kantár alsó végét csak akkor csomózzátok meg, ha beállítottátok a kantárszárak hosszát: 15+24 cm. Eregetéshez vékony damylt kössetek a megadott ponthoz. Néhány könnyű krepp-papír csíkot ragaszthattok a bagoly farkára. Kis szélben futás nélkül is fölszáll 100 méter magasra.

Rumi László

Ára 6 Ft

A KÉK KERÍTÉS

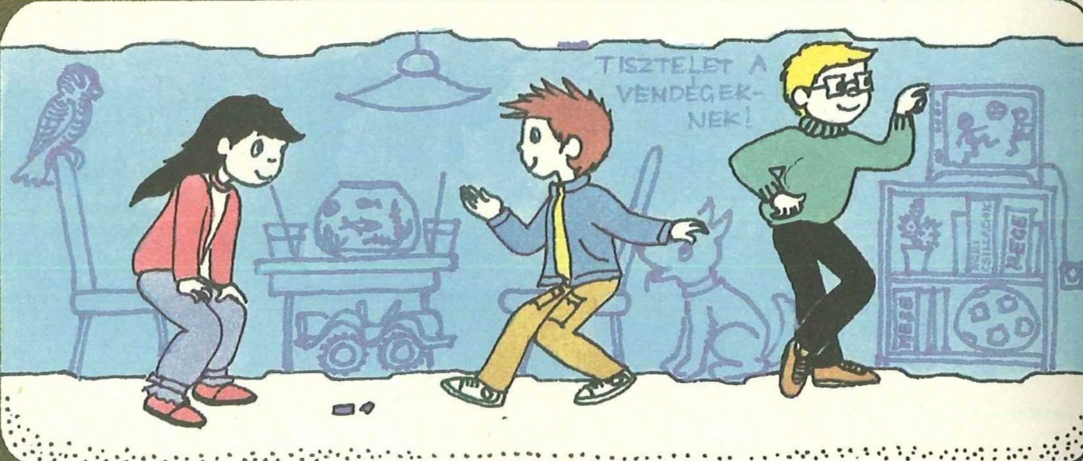
Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá.

Körmi szomorúan bandukolt az utcán. Rossz napja volt az iskolában. A kék kerítésnél megállt, és rajzolni kezdett. Lakást rajzolt magának.

Réka és Bence sokat nevetett a rajzolt lakáson. De estére kiderült: Körmi tényleg itt akar lakni. Nemmer hazamenni, mert fél, hogy kikap.

Nagy nehezen megmutatta az intőt az üzenőfüzetében. Réka töprengett. Hogyan segítsen? Mi lenne, ha kitépné azt a csúnya lapot? Ez jó lesz!

Bence rájukszólt. – Ne csináljatok még nagyobb bajt! Inkább kísérjük haza Körmit. Ha vele vagyunk, akkor talán nem kap ki annyira! – Így is történt.

Marék Veronika